

A kísérő nélküli kiskorúak befogadása, hazatérése és integrációja érdekében tett intézkedésekre vonatkozó szakpolitikák és e kiskorúak száma Magyarországon

Tartalomjegyzék

1. Összefoglaló	3
2. Bevezetés	6
2.1. Háttér információk, célok és alkalmazott módszerek	6
2.2. Jogsabályi háttér	6
2.3. Fogalom meghatározások	7
3. A Magyarországra érkezés indítékai	9
3.1. Kísérő nélküli kiskorú menedékkérők	9
3.2. Kísérő nélküli, harmadik országbeli állampolgársággal vagy EU állampolgársággal rendelkező kiskorúak	10
4. Beutazási eljárások	11
4.1. Kísérő nélküli kiskorú menedékkérők	12
4.2. Jogellenesen itt tartózkodó kiskorúak	13
4.3. Határmegfigyelés	14
5. Befogadási feladatok, integrációs intézkedések	15
5.1. Kísérő nélküli kiskorú menedékkérők	15
5.2. Harmadik ország állampolgárságával rendelkező kísérő nélküli kiskorúak (irreguláris migránsok / jogellenesen itt tartózkodó kiskorúak)	24
6. A hazatérés gyakorlata	26
7. Záró megjegyzések	27
8. Hivatkozások	29

1. Összefoglaló

A tanulmány konkrét célja a Magyarország által befogadott kísérő nélküli kiskorúak számára és e személyek magyarországi biztonságos befogadása érdekében tett intézkedésekre (szakpolitikákra és gyakorlatokra) vonatkozó tájékoztatás, beleértve az elért eredmények, a költségek, illetve a levont tanulságok értékeléséből kapott információkat. A tanulmány áttekintést ad a nemzeti jogi szabályozásról, valamint a kísérő nélküli kiskorúak érdekét szolgáló befogadási intézkedések, beutazási és menekültügyi eljárások, valamint ellátási és integrációs intézkedések kapcsán kialakított gyakorlatról. A tanulmány átfogó elemzést nyújt a menekültügyi eljárás alá kerülő, illetve a gyermekvédelmi rendszer gondozásában álló kísérő nélküli kiskorúak gondozását biztosító nemzeti gyakorlatról.

A tanulmány legfőbb célja a kísérő nélküli kiskorúak befogadása és integrációja érdekében tett intézkedésekre vonatkozó jelenlegi jogszabályi háttér, valamint a vonatkozó szakpolitikák és gyakorlatok áttekintése.

A hatályos jogszabályok értelmében egyértelmű különbség van a menedéket kérő kísérő nélküli kiskorúak és a szülői felügyelet nélkül maradt külföldi kiskorúak jogállása között. Ezen túlmenően a tanulmány során különbséget teszünk még – a vonatkozó beutazás és befogadási intézkedések közötti eltérésekre tekintettel – a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők, valamint az irreguláris migránsként illetve jogellenesen itt tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak között. A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők a menedékjogi törvény hatálya alá tartoznak. A státusz megállapítását követően a menekültként, valamint az oltalmazottként elismertek a gyermekvédelmi törvény személyi hatálya alá tartoznak. Ez a törvény szélesebb körben rendelkezik a gyermekek jogairól, továbbá a helyi önkormányzatoknak a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek tekintetében fennálló, gyermekvédelmi intézkedések megtételére vonatkozó, feladatairól. A gyermekvédelmi törvény ezen kívül az irreguláris migráns vagy jogellenesen itt tartózkodó kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó ideiglenes védelmi rendelkezéseket is meghatároz.

A menedékjogi törvény összhangban van a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló 2001/55/EK tanácsi irányelvvel (2001. július 20.); a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról szóló 2004/83/EK tanácsi irányelvvel (2004. április 29.), valamint a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról; és a Tanács 2005/85/EK irányelvvel (2005. december 1.) a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumkövetelményeiről szóló 2003/9/EK tanácsi irányelvvel (2003. január 27.)

A kísérő nélküli kiskorúak helyzete aktuális probléma az EU-ban, ám Magyarországon nem sok kiadvány jelenik meg ebben a témában. Az internetes kutatások főként sajtócikkeket találtak a tárgyra vonatkozóan. Ebből a szemszögből nézve – lévén, hogy egyértelmű hiány mutatkozik a vonatkozó kiadványok körében – jelen tanulmány országos szinten igyekszik kitölteni ezt a tudás- ill. információs szakadékot. E tanulmány abból a szempontból is fontos szerepet tölt be, hogy tovább kívánja fejleszteni a kísérő nélküli kiskorúak helyzetével foglalkozó, átfogó stratégiát. Jelen tanulmány megállapításai a jövőbeli szakirányú kutatások alapjait képezhetik.

A kísérő nélküli kiskorúak számára és legfőbb demográfiai jellemzőire vonatkozó rendelkezésre álló statisztikai adatok se nem pontosak, se nem következetesek. A Központi Statisztikai Hivatal az összes menedékkérő számára és legfőbb demográfiai jellemzőire vonatkozóan szolgáltat adatokat, azonban ez nem tartalmaz a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó részletes adatokat. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal csak 2004-től kezdve tudott adatokat szolgáltatni a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők számáról. A gyermekvédelmi hatóságok csupán durva becslésekkel tudtak szolgálni az irreguláris migránsként vagy jogellenesen itt tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak számát illetően. A kutatás során az egyik legnagyobb nehézséget az jelentette, hogy csak néhány esetet lehetett a kísérő nélküli kiskorúak ellátásának bizonyos szempontjai szerint behatárolni, így egyelőre még nem beszélhetünk következetes gyakorlatról.

A 3. fejezetben háttér információk találhatóak annak lehetséges okairól, hogy a kísérő nélküli kiskorúak miért kísérelnek meg eljutni Magyarország területére. A Magyarországon tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak helyzetére irányuló kutatások, publikációk és elemzések hiányában igencsak nehéz meghatározni, hogy milyen ismert okok rejlenek a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők háttérére és motivációi mögött. A jelen tanulmány specifikációjában foglalt követelményeknek való megfelelés érdekében egy kérdőívet állítottunk össze és felkértük a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők támogatásában érintett személyeket arra, hogy válaszoljanak az abban feltett kérdésekre.

A 4. fejezet a beutazási eljárásokról, a jogszabályokról, a beutazás elutasításának részleteiről és az őrizetbe vételről nyújt információkat.

Az 5. fejezet a kísérő nélküli kiskorúak befogadása céljából tett intézkedéseket ismerteti. Szó esik itt a menedékkérelmi eljárásról, az elhelyezésről, a védelmüket szolgáló intézkedésekről, valamint az integráció legfontosabb kérdéseiről.

Amint az a záró megjegyzésekből is kitűnik, nyilvánvaló, hogy valamennyi eljárás és a kísérő nélküli kiskorúakkal kapcsolatban kialakult gyakorlat a gyermek mindenképp felett álló érdekeit igyekszik a középpontba állítani. A kutatás során azonban különféle "lyukakat" és hiányosságokat véltünk felfedezni a rendszerben. Magyarországon a kísérő nélküli kiskorúak száma a legutóbbi időkhöz (2007-ig) nagyon alacsony volt. Akkoriban további jogszabályok, szakpolitikák és keretrendszerek nélkül is kialakíthatók és megvalósíthatók voltak a befogadásra vonatkozó intézkedések. Ám miután 2008-

ban jelentősen megnövekedett a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők száma, mára egyértelmű igény mutatkozik az ilyen szakpolitikai lépések megtételére.

Egy olyan átfogó szakpolitika/stratégia kidolgozása szükséges, amely a gyermek mindenképp felett álló érdekére összpontosítva határozza meg a kísérő nélküli kiskorúak ellátását (a beutazással összefüggő eljárásoktól kezdve az utógondozói ellátással bezárólag), valamint az egyes szereplők feladatait és felelősségeit.

2. Bevezetés

2.1. Háttér információk, célok és alkalmazott módszerek

A tanulmány konkrét célja a Magyarországra érkező kísérő nélküli kiskorúak számára és e személyek magyarországi befogadása érdekében tett intézkedésekre (szakpolitikákra és gyakorlatokra) vonatkozó tájékoztatás, így például beleértve a hatályos jogi szabályozás, a költségek, kihívások, illetve a levont tanulságok értékeléséből kapott információkat. A tanulmány áttekintést nyújt a nemzeti jogi szabályozásról, valamint a kísérő nélküli kiskorúak érdekét szolgáló befogadási intézkedések, beutazási és menekültügyi eljárások, ellátási és integrációs intézkedések kapcsán kialakított gyakorlatról. A tanulmány átfogó elemzést nyújt a menekültügyi eljárás alá kerülő, illetve a gyermekvédelmi rendszer gondozásában álló kísérő nélküli kiskorúak gondozását biztosító nemzeti gyakorlatról.

A tanulmány az Európai Migrációs Hálózat¹ által kialakított specifikációt követi, és egy dokumentumelemzésen alapul saját tanulmánnyal egészül ki. A felhasznált információ alapját jogszabályok, politikai célkitűzések, statisztikák, kiadványok és egyéb média-források képezték. A tanulmány összeállítása során kikértük a kísérő nélküli kiskorúakkal kapcsolatos eljárásokban és gondozásában érintett (mind a kormányzati és a nem kormányzati szervezetek képviselőit eljáró) szervezetek szakvéleményét is, mint pl. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, Országos Rendőr-főkapitányság, Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat, Budapest V. Kerületi Gyámhivatala, Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, Magyar Helsinki Bizottság stb.

A tanulmányban felhasznált legfőbb adatok az érintett állami hatóságok által kérésünkre rendelkezésre bocsátott adatok voltak, de az interneten hozzáférhető adatokat is felhasználtuk. A rendelkezésre álló adatok és statisztikák csak részlegesen adnak képet a jelenlegi helyzetről, hiszen az adatgyűjtés terén a következetesség még hogy kívánivalót maga után. A tanulmány specifikációjában szereplő táblázatok a Magyarországon hozzáférhető adatoknak megfelelően kerültek kitöltésre.

2.2. Jogszabályi háttér

A kísérő nélküli kiskorúakat illetően a beutazási és menekültügyi eljárásokról, a befogadási feltételekről, a gondozásról és az integrációs intézkedésekről szóló legfontosabb országos szintű jogszabályok az alábbiak:

- a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: “menedéjogi törvény”)²

¹ MIGRAPOL – Európai Migrációs Hálózat – 147. dokumentum

² A menedéjogi törvény az alábbi EU irányelvek végrehajtását biztosítja, ennek megfelelően ugyanezekkel áll összhangban:

- a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: "gyermekvédelmi törvény")
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet
- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény
- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról szóló 113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet.

A hatályos jogi szabályozás értelmében egyértelmű különbséget kell tenni a menedéket kérő kísérő nélküli kiskorúak és a szülői felügyelet nélkül maradt külföldi kiskorúak között.

A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők a menedékjogi törvény hatálya alá tartoznak. A menekült vagy oltalmazott státusz elnyerése után ezek a kiskorúak a gyermekgondozást szabályozó általános jogszabályok hatálya alá esnek³. A gyermekvédelmi törvény az irreguláris migránsként vagy jogellenesen itt tartózkodó, kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozóan ideiglenes védelmi rendelkezéseket is előír.

2.3. Meghatározások

- A Tanács 2003/9/EK irányelve (2003. január 27.) a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról;
- A Tanács 2004/83/EK irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról;
- A Tanács 2005/85/EK irányelve (2005. december 1.) a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól.

³ A gyermekvédelmi törvény személyi hatálya az illetékes hatóságok által menekültként, oltalmazottként, hontalanként, befogadottként elismert gyermekekre és fiatal nagykorú személyekre terjed ki. E törvény szerint kell eljárni a Magyar Köztársaság területén tartózkodó nem magyar állampolgárságú gyermek védelmében is, ha az ideiglenes hatályú elhelyezésnek, a nevelési felügyelet elrendelésének vagy az eseti gondnok kirendelésének az elmulasztása a gyermek veszélyeztetettségével vagy elháríthatatlan kárral járna.

A tanulmányban használt kifejezések meghatározása és értelmezése:

Különleges bánásmódot igénylő személyek: olyan kiszolgáltatott személy – különösen a kiskorú, a kísérő nélküli kiskorú, az idős, a fogyatékkal élő személy, a várandós nő, a kiskorú gyermeket egyedül nevelő szülő, valamint a kínzást, nemi erőszakot vagy a pszichikai, fizikai, ill. szexuális erőszak más súlyos formáját elszenvedett személy –, aki egyéni helyzetére tekintettel sajátos szükségletekkel rendelkezik.⁴

Kísérő nélküli kiskorú: az a tizennyolcadik életévét be nem töltött harmadik országbeli állampolgár, aki jogszabály vagy szokás alapján felügyeletéért felelős nagykorú személy kísérete nélkül lépett a Magyar Köztársaság területére, vagy a belépést követően maradt felügyelet nélkül, mindaddig, amíg ilyen személy felügyelete alá nem kerül.⁵

Ügygondnok (“ad litem” képviselő): ha az elismerését kérő személy egy kísérő nélküli kiskorú, a menekültügyi hatóság haladéktalanul intézkedik a menekültügyi eljárás során a kiskorú képviselőt ellátó ügygondnok kirendelése iránt.⁶

Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona: kísérő nélküli kiskorú menedékkérőknek, elismert menekülteknek és oltalmazottaknak szállást adó különleges intézmény.

Gyám: a gyámhivatal által – a tartós gondozás alá helyezett gyermek mellé – kirendelt, a gyermek jogi képviselővel megbízott személy. A gyámok általában a gyermekvédelmi területekre specializálódott olyan szakemberek, akik a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat alkalmazásában állnak.

A tartós gondozás a gyámhivatal határozata alapján biztosított egyfajta gyermekvédelmi gondozási forma. A gyermeket akkor kell tartós gondozás alá vonni, ha a szülők nem gyakorolhatják szülői felügyeleti jogukat, vagy ha a szülők nem ismertek. A helyi önkormányzat a 18. életév betöltéséig köteles a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek felügyeletét biztosítani.

Utógondozói ellátás: a tartós gondozás megszűnése után a gyermekek/ fiatal nagykorú személyek a 24. életkor betöltéséig jogosultak utógondozói ellátásra.

Ideiglenes gondozás: Ha egy harmadik országbeli állampolgársággal rendelkező, a Magyar Köztársaság területén tartózkodó gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges, a települési önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az

⁴ Menedékjogi törvény – 2. § k)

⁵ Menedékjogi törvény – 2. § f)

⁶ Menedékjogi törvény – 35. § (6)

ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága (a továbbiakban: beutaló szerv) a gyermeket ideiglenesen gondozásba helyezheti.⁷

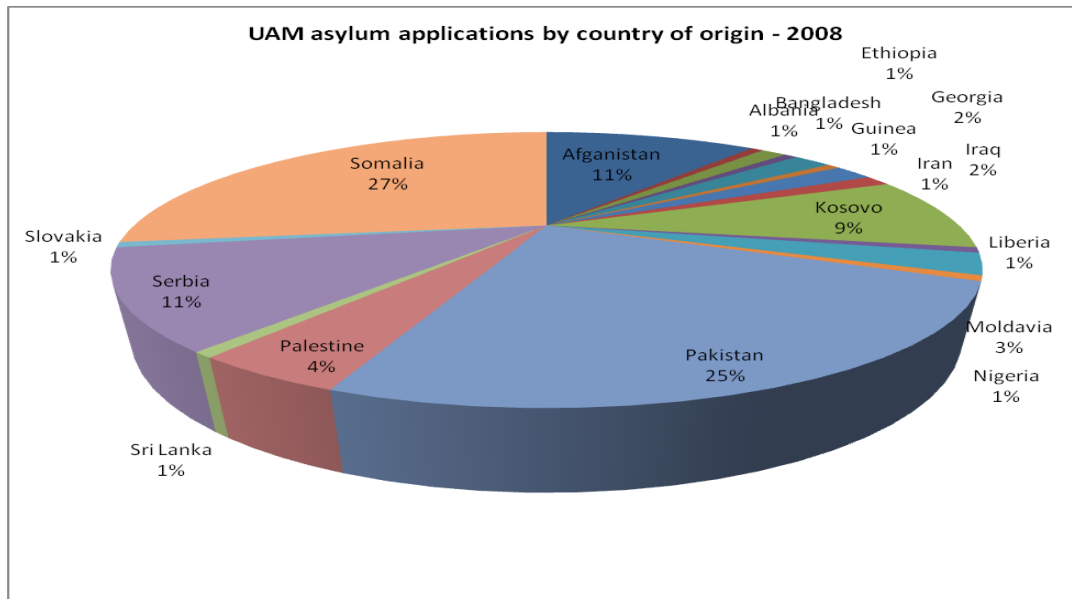
3. A Magyarországra való beutazás kísérletének indítékai

3.1. Kísérő nélküli kiskorú menedékkérők

Az Európai Migrációs Hálózat (EMN) keretein belül készített tanulmány specifikációja előírja olyan információk szolgáltatását, hogy a kísérő nélküli kiskorúak milyen oknál fogva kísérelnek meg eljutni a tagállamokba. A bevezető részben foglaltaknak megfelelően hiányosnak mondhatók a Magyarországon tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak helyzetére irányuló kutatások, publikációk és elemzések, ezért nehéz volt meghatározni a kísérő nélküli kiskorúak háttere és motivációi mögött rejlő indokokat.

A menedéket kérő kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozóan egy kérdőívet állítottunk össze és felkértük a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők gondozásában részt vevő szociális munkásokat (gondozókat) arra, hogy válaszoljanak az abban feltett kérdésekre. Bár ennek eredménye nem tekinthető minden szempontból pontosnak, mégis információval szolgál a gondozók nézőpontjából nézve. Kiegészítésképpen – a lehetséges minták pontos meghatározása céljából – egy diagram is készült a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők származási országokra lebontott megoszlásáról a 2008. évben.

⁷ Gyermekvédelmi törvény – 72. § - 76. §

A kérdőívre kapott válaszok alapján:

- A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők a legtöbb esetben nincsenek tisztában azzal, hogy melyik országba érkeztek meg. Magyarországot ebből a szempontból nézve nem lehet egyértelműen célországnak tekinteni. A menedékkérőket az az indíték vezérli, hogy biztonságos helyen legyenek, ez az EU és különösen a schengeni övezetet jelenti.
- Néhány esettől eltekintve csaknem valamennyi kísérő nélküli kiskorú menedékkérő jogellenesen lépett be Magyarország területére és elfogását követően folyamodott menedékkérelmért.
- A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők egyharmada háborús (konfliktus) övezetből menekült ide és vagy elvesztette családját vagy szülei küldték Európába.
- 2008-ban jelentős volt a Pakisztánból, Koszovóból és Szerbiából érkező kísérő nélküli kiskorúak száma. Röviddel megérkezésük után sokuk elhagyta a szálláshelyet. Feltehetően továbbutaztak, hiszen a fő célállomásuk Olaszország vagy Spanyolország volt.
- 2008-ban a szomáliai és afgán kísérő nélküli kiskorú menedékkérők elismerésének aránya csaknem 100%-os volt.

3.2. Harmadik országbeli állampolgársággal vagy EU állampolgársággal rendelkező kísérő nélküli kiskorúak

Csekély információ áll rendelkezésre a harmadik országbeli állampolgársággal vagy EU állampolgársággal rendelkező kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozóan. Ezeket a kiskorúakat országszerte ideiglenes gondozásba helyezik az általános rendszerhez tartozó különféle

gyermekvédelmi szálláshelyeken. Bár beszélhetünk központi adatfeldolgozásról, pontos képet mégis nehezen kaphatunk a kísérő nélküli kiskorúak ezen csoportjáról, pontos számukról és az őket elhelyező intézményekről.

4. Beutazási eljárások

A legfontosabb szabályokat a 2007. évi II. törvény, a 2007. évi I. törvény és e törvények végrehajtási rendeletei határozzák meg. Magyarországon ebben a tekintetben szokásosan az általános szabályok vonatkoznak a kísérő nélküli kiskorúakra, és csak néhány különleges szabály rendelkezik róluk.

Előnyösebb rendelkezések azonban mégis érvényesülnek, hiszen egyes kérelmeket rövidebb időn belül kell elbírálni. Vízumkérelmek esetében az illetékes konzuli tisztviselő hozza meg a döntést a három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízum iránti kérelmek tárgyában, az átvételtől számított harminc napon belül. Azonban a vízumkérelmet haladéktalanul, az átvételtől számított legfeljebb hét napon belül kell elbírálni, ha a kísérő nélküli kiskorú felügyeletéért felelős, a kiskorú hazakísérése céljával beutazó személyek kérelméről van szó⁸. Kivételes szabály alkalmazandó továbbá abban az esetben, amikor a regionális igazgatóság dönt a tartózkodási engedélyek iránti kérelmek tárgyában a kézhezvételtől számított harminc napon belül, ám a kérelmeket soron kívül, a kézhezvételtől számított legfeljebb hét napon belül kell elbírálni akkor, ha kísérő nélküli kiskorú felügyeletéért felelős, a kiskorú hazakísérése céljával érkező személyek tartózkodási engedély iránti kérelméről van szó⁹.

A tartózkodási engedélyhez előírt követelmények nem teljesítése esetén a kísérő nélküli kiskorú humanitárius célból kap tartózkodási engedélyt. Az ilyen tartózkodási engedély érvényességi időtartama egy év és ez alkalmanként legfeljebb egy évvel hosszabbítható meg.

A humanitárius célból kiadott tartózkodási engedély nem hosszabbítható meg, illetve azt vissza kell vonni, ha a) a kiadására okot adó körülmény már nem áll fenn; b) a harmadik országbeli állampolgár a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényeket közölt; c) a visszavonást a kiadást indítványozó hatóság vagy szerv kezdeményezi. A kísérő nélküli kiskorú tartózkodási engedélye csak akkor vonható vissza, illetve a tartózkodási engedélyben meghatározott tartózkodási idő meghosszabbítása csak akkor tagadható meg, ha származási országában, illetve az őt befogadó más államban a család egyesítése, illetve az állami vagy más intézményi gondoskodás biztosított.¹⁰

A gyakorlatban nem fordulnak elő olyan esetek, amikor a határellenőrzésért felelős hatóságoknak a kísérő nélküli kiskorúak beutazásának elutasításával kellene foglalkozniuk.

⁸ a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet – 14. § (1)-(2) b)

⁹ a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet – 49. § (1)-(2) b)

¹⁰ 2007. évi II. törvény – 29. §

A 2007. évi II. törvény 40. §-a akként rendelkezik, hogy a határforgalmat ellenőrző hatóság a három hónapot meg nem haladó időtartamú tartózkodás céljából beutazni kívánó harmadik országbeli állampolgár államhatáron történő beléptetését a Schengeni határ-ellenőrzési kódex rendelkezései alapján megtagadja, és - érdekeinek figyelembevételével – visszairányítja annak az országnak a területére, ahonnan érkezett, annak az országnak a területére, amely a harmadik országbeli állampolgárt visszafogadni köteles, annak az országnak a területére, ahol a harmadik országbeli állampolgár szokásos tartózkodási helye van, vagy bármely más államba, ahova a harmadik országbeli állampolgár beutazhat.

A 2007. évi I. törvény akként rendelkezik, hogy a határforgalmat ellenőrző hatóság a beutazni kívánó EGT-állampolgár, illetve a családtag államhatáron történő beléptetését megtagadhatja, ha nem felel meg a törvényben meghatározott beutazási feltételeknek, vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll. A kétoldalú visszafogadási megállapodások keretein belül különleges rendelkezések írhatók elő. Magyarországnak is vannak ilyen megállapodásai különböző országokkal és ezek az egyezmények különleges kategóriákról – például a gyermekek hazatéréséről – is rendelkeznek.

Az őrizet jogalapjáról a 2007. évi II. törvény és a 2007. évi I. törvény is rendelkezik. Mindkét törvény kimondja, hogy kiskorúak őrizetbe nem helyezhetők. Erre csak nagykorú külföldiek esetében kerülhet sor, hetvenkét órás időtartamban, és az eljáró bíróság legfeljebb harminc nappal hosszabbíthatja meg ennek időtartamát.

Különleges garanciaként a 2007. évi II. törvény¹¹ azt is kimondja, hogy a kísérő nélküli kiskorú csak akkor utasítható ki, ha a származási államában vagy más befogadó államban a család egyesítése, illetve az állami vagy egyéb intézményi gondoskodás megfelelően biztosított.

4.1. Kísérő nélküli kiskorú menedékkérők

A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők túlnyomó többsége jogellenes határátlépést követően kerül a határrendészet figyelemkörébe. A határrendészek jelentése szerint a határon illetve a repülőtereken nem gyakori a menedékkérelmek benyújtása.

A menedékjogi törvény értelmében az általános beléptetési szabályok vonatkoznak a kísérő nélküli kiskorú menedékkérőkre. Mivel különleges bánásmódot igénylő személyekről van szó, a repülőtéren eljárás nem alkalmazható.¹² Az első körben lefolytatott meghallgatás után a kísérő

¹¹ 2007. évi II. törvény – 45. § (5)

¹² Menedékjogi törvény – 72. §

Ha a külföldi a kérelmét a Magyar Köztársaság területére történő beléptetés előtt, a nemzetközi légitforgalmi határátkelőhelyen nyújtja be, e fejezet („A menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerésre irányuló eljárás”)

nélküli kiskorú menedékkérőket a BÁH hatáskörébe utalják és a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonába szállítják. A kísérő nélküli kiskorúak ügyében lefolytatandó menedékjogi eljárás elsőbbséget élvez, a menedékügyi hatóság haladék nélkül köteles intézkedni ügygondnok kirendeléséről.

4.2. Jogellenesen Magyarországon tartózkodó kiskorúak

A jogellenesen Magyarországon tartózkodó kiskorúak esetében a bevándorlási és a gyámügyi hatóság az illetékes eljáró hatóság. A gyermekvédelmi törvény értelmében a kizárólagos illetékességgel rendelkező gyámügyi hatóság Budapest V. kerületi Gyámhivatala.

Harmadik országbeli állampolgársággal rendelkező kiskorú gyermek esetében a bevándorlási hatóság folytatja le az idegenrendészeti eljárást és ennek során vizsgálja azt, hogy a 2007. évi II. törvényben és annak végrehajtásáról szóló kormányrendeletben a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó rendelkezések alkalmazhatók-e az érintett gyermek esetében. A vizsgálat célja különösképpen annak meghatározása, hogy a) az érintett harmadik országbeli állampolgár ténylegesen kiskorú-e; b) van-e olyan nagykorú személy, aki jogszabály vagy szokás alapján felelősnek tekinthető a kiskorú gondozásáért. A bevándorlási hatóság a kísérő nélküli kiskorúak jogainak védelme érdekében már az eljárás kezdetén megfelelő lépéseket tesz annak érdekében, hogy ügygondnok kirendelésre kerüljön. A bevándorlási hatóság – annak érdekében, hogy a kísérő nélküli kiskorút megillető gondoskodás és gondozás biztosított legyen – felveszi a kapcsolatot az illetékes gyámhatósággal és az érintett kiskorú származási országának a Magyar Köztársaság területén működő konzuli képviselőjével. Eközben az országban jogellenesen tartózkodó, kísérő nélküli kiskorúakat az általános rendszerhez tartozó gyermekvédelmi szálláshelyeken helyezik el.

Egy kísérő nélküli kiskorú csak akkor utasítható ki, ha a származási országában vagy egy harmadik országban – más családtagjaival való egyesítése, illetve az állami vagy egyéb intézményi gondoskodás formájában – megfelelő védelme biztosított.

Amennyiben a kísérő nélküli kiskorú menedékjogért nem folyamodik és a visszaküldés tilalmának elve nem érvényesül, a kiskorú beléptetése megtagadható és a kiskorú visszaküldhető az érintett

rendelkezéseit az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A kérelmezőt a repülőtéri eljárás során nem illeti meg (a) a Magyar Köztársaság területén való tartózkodás joga; (b) a munkavégzés joga. A menekültügyi hatóság a kérelmezőt a repülőtér tranzitterületén található szálláshelyen helyezi el.

A repülőtéri eljárásban az előzetes vizsgálati eljárást nyolc napon belül le kell folytatni. Az előzetes vizsgálati eljárás során hozott döntés közléséről a menekültügyi hatóság haladéktalanul gondoskodik.

A kérelmezőt a Magyar Köztársaság területére be kell léptetni, ha

a) az előzetes vizsgálati eljárás érdemi eljárásra utaló végzéssel zárul, vagy b) a kérelem benyújtásától számított nyolc nap eltelt.

A repülőtéri eljárás szabályai nem alkalmazhatók, ha a kérelmet különleges bánásmódot igénylő személy nyújtja be.

országba. Ilyen eljárás során is biztosítani kell a kiskorú jogi képviseletét. Sajnálatos módon külön a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre. 2008-ban összesen 5 556 személy beléptetését kellett megtagadni, ami a megelőző évvel összehasonlítva 47,9%-os csökkenést jelent. Állampolgárságukat tekintve a beléptetés során elutasított személyek összetétele az alábbi volt: 2 397 ukrán, 1 491 szerb és 472 horvát. A beléptetés elutasításának legfőbb indokai között szerepelt az érvényes vízum hiánya (5 070 esetben), az érvényes úti okmány hiánya (4 295 esetben), a beutazási és tartózkodási jog tilalma (1 151 esetben).¹³

4.3. Határmegfigyelés

A Magyar Helsinki Bizottság, az Országos Rendőr-főkapitányság és az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) között létrejött háromoldalú megállapodás alkotja a határ-megfigyelési program kereteit. A program megvalósítása 2007-ben vette kezdetét. A megállapodás és a vállalt tevékenységek a jó gyakorlat, valamint a kormányzati és nem kormányzati szervezetek közötti fokozott együttműködés alapjait jelentik.

A Magyar Helsinki Bizottság 2007. évi jelentése csupán egyetlen olyan esetről tesz említést, amikor egy kísérő nélküli kiskorú beléptetését megtagadták.¹⁴ E jelentés a határellenőrzési folyamatok átláthatósága terén tapasztalt általános fejlődésről számol be.

¹³ ORFK statisztika (Rendőrségi statisztika – Határrendészeti helyzetkép), mely az alábbi címen on-line hozzáférhető: http://www.police.hu/statisztika/kozbizstat/hat_szov.html 2009. áprilisi hozzáférés alapján.

¹⁴ Magyar Helsinki Bizottság: A menedékkérők hozzáférése az ország területéhez és a menedékjogi eljáráshoz a Magyar Köztársaságban - Jelentés a határmegfigyelő program első évéről - 2008. december (37. o.) – (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://helsinki.hu/Kiadvanyaink/htmls/547>; 2009. áprilisi hozzáférés alapján)

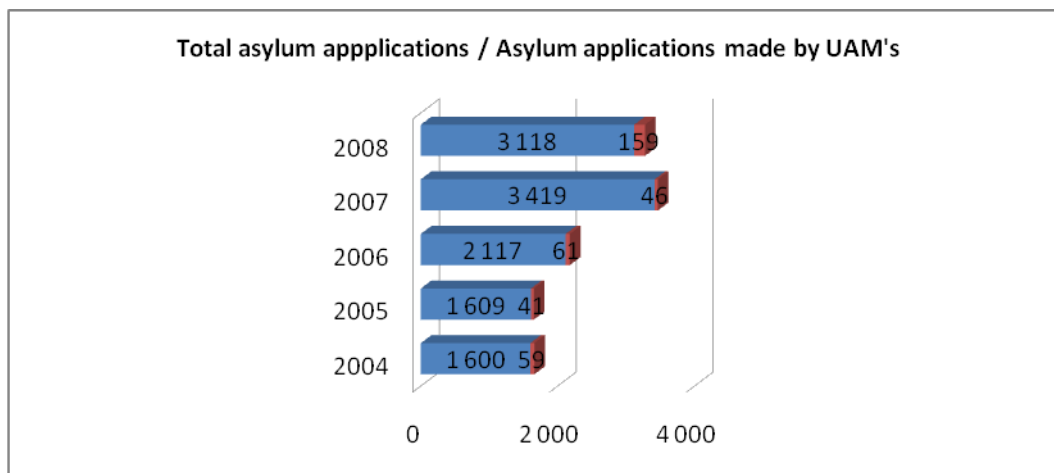
5. Befogadási feladatok, integrációs intézkedések

5.1. Kísérő nélküli kiskorú menedékkérők

A menedékjogi törvény és annak végrehajtásáról szóló kormányrendelet néhány külön rendelkezésben foglalkozik a kísérő nélküli kiskorú menedékkérőkkel, de e személyekre nézve általában véve az általános szabályok vonatkoznak. Mivel a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők a különleges bánásmódot igénylő személyek kategóriájába tartoznak, az e kategóriára vonatkozó különös szabályok rájuk is vonatkoznak.

Statisztikai adatok

A BÁH 2004 óta gyűjti a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők számára vonatkozó, statisztikai adatokat (ld. táblázat).

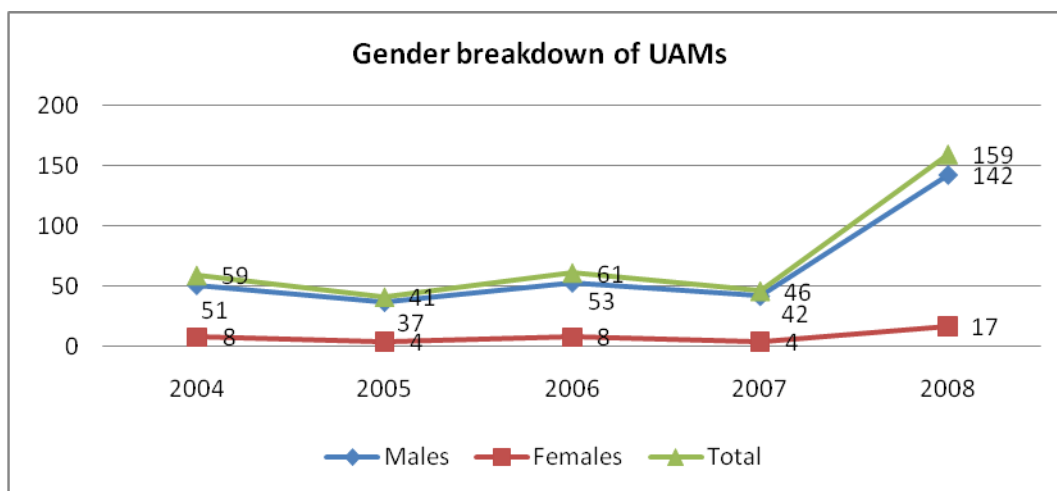

Növekvő tendencia tapasztalható a kísérő nélküli kiskorúak által benyújtott menedékkérelmek számában. 2008-ban a benyújtott kérelmek száma megháromszorozódott. Ez a 2008. január 1. napján bekövetkezett törvényi változásnak tudható be, ugyanis a menedékjogi törvény ekkor lépett hatályba. A jelenség másik magyarázata az lehet, hogy Magyarország 2007. december 21-én csatlakozott a schengeni övezethez. A menedékkérelmek teljes számával összevetve a kísérő nélküli kiskorúak által benyújtott menedékkérelmek százalékos aránya 2008-ban 5,1%-ra nőtt, ami a 2004. évtől kezdve a legnagyobb arányt jelenti. Ez az adat 2007-ben érte el a legalacsonyabb értéket, akkor csupán 1,3% volt.

Bizonyos esetekben lényeges eltérések tapasztalhatók a különböző szervezetektől kapott adatok között. Például a BÁH-tól kapott adatok alapján a kísérő nélküli kiskorúak által benyújtott menedékkérelmek száma 46 volt 2007-ben. Ugyanakkor az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága

honlapján hozzáférhető statisztikai adatok alapján a kérelmek száma 73 volt ugyanebben az időszakban.

Magyarországon a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők túlnyomórészt fiúk. 2008-ban azonban a kísérő nélküli kiskorú lányok által benyújtott menedékkérelmek számában jelentős növekedés látható (*ld. táblázat lentebb*). Életkor szerinti megosztásban statisztikai adatgyűjtés nem történik, ám a gyakorlat azt mutatja, hogy 2008-ban a meghatározó korcsoportot a 14-18 év közöttiek alkották.

Menekültügyi eljárás

A menedékjogi törvény alapelve, hogy azt a gyermek mindenek felett álló érdekeinek és jogainak figyelembe vétele mellett kell alkalmazni. További alapelv a törvény alkalmazása során a család egysége fenntartásának elve, és az, hogy kellően figyelembe kell venni a különleges bánásmódot igénylő személyek egyedi helyzetéből fakadó sajátos helyzetét.

Annak érdekében, hogy pontos képet kaphassunk a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó eljárásról és a befogadásuk érdekében tett előkészületekről kidolgoztunk egy folyamatábrát.

Beléptetési eljárások
(Határrendészet által azonosított kísérő nélküli kiskorúak)

Menedékkérelem — kísérő nélküli kiskorúak a BÁH hatáskörébe utalása

Elhelyezés

- Esettanulmány
- Egészségügyi szolgáltatások
- Nyelvi képzés
- Oktatás
- Csoportos munka és egyéb tevékenységek

Menekültügyi eljárás

- Személyazonosság meghatározása (fénykép, ujjlenyomatok, EURODAC)
- Okmány biztosítása
- Egészségügyi vizsgálat
- Ügygondnok kijelölése
- Életkor-meghatározási eljárás

Kiskorú

Nagykorú

Előzetes vizsgálati eljárás

Dublini eljárás

Határozat átadásról

Bírósági felülvizsgálat

Értesített tagállam nem veszi át

Áthelyezés másfajta befogadó állomásra

Vizsgálati eljárás

Elutasítás

Bírósági felülvizsgálat

Védelem biztosítása

Elismert menekült

Oltalmazott

Befogadott

Érdemi eljárás

Integrációs intézkedések
Gyermekvédelmi eljárás irányelvei

Irreguláris migráns / jogellenesen itt tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak
BÁH / bevándorlási hatóság hatáskörébe utalva

Döntés ideiglenes gondozásról

Elhelyezés:
Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

Eljárás:
Gyámhivatal / BÁH – bevándorlási hatóság

Integrációs intézkedések

Dokumentáció
Vizsgálati eljárás

Kapcsolatfelvétel a származási ország gyermekvédelmi hatóságaival

Tartózkodás meghosszabbítása

Hazatelepítés

Egyéb eljárási módszer

A projekt

BÁH határozat fenntartása

A menedékjogi törvényben foglaltak alapján a menekültügyi eljárás a menekültügyi hatóságnál benyújtott elismerés iránti kérelemre indul.¹⁵ A BÁH a menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés iránti kérelmet a benyújtását követően előzetes vizsgálatnak veti alá.¹⁶ A kísérő nélküli kiskorú ügyében a menekültügyi eljárást soron kívül kell lefolytatni.¹⁷ Ha az elismerését kérő személy egy kísérő nélküli kiskorú, a menekültügyi hatóság haladéktalanul intézkedik a kiskorú képviselőt ellátó ügygondnok kirendelése iránt.

Az ügygondnokot a menekültügyi hatóság kérésére a helyi gyámhivatal rendeli ki. Az ügygondnokok ügyvédek, meghatalmazásuk kizárólag a menekültügyi eljárás alatti jogi képviselőre terjed ki, mely a státusz megállapításával véget ér. A rendelkezésre álló ügyvédek korlátozott száma és a menedékkérelmek egyre növekvő mennyisége miatt mostanában a kísérő nélküli kiskorúak menekültügyi eljárásának időtartama néha meghaladja a menedékjogi törvényben előírt időkeretet.

A BÁH ezen kívül lépéseket tesz annak érdekében is, hogy találjon egy, a kísérő nélküli kiskorúért felelős nagykorú személyt, kivéve a) ha érdekellentét van a nagykorú és a kiskorú között, vagy b) ha a gyermek mindenképp felett álló érdekeit figyelembe véve más ok is felmerül. A BÁH ennek érdekében kapcsolatba léphet az Európai Unió tagállamaival, harmadik országok hatóságaival vagy nemzetközi szervezetekkel – pl. az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) vagy a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC) – segítségét is igénybe veheti. Ez az eljárás nem sértheti a menedékjogi törvényben foglaltakat.¹⁸

Az előzetes vizsgálati eljárás egyik része az a regisztrációs fázis, amely kiterjed fénykép, illetve ujjlenyomat és a személyes adatok feltöltésére az EURODAC rendszerbe. Humanitárius tartózkodási engedélyt a kérelmezésétől számított három napos határidőn belül kell a kísérő nélküli kiskorúnak kiállítani.¹⁹

¹⁵ Menedékjogi törvény – 35. § (1)

¹⁶ Menedékjogi törvény – 47. §

¹⁷ Menedékjogi törvény – 35. § (6) – (7)

¹⁸ Menedékjogi törvény – 42. § (1)

(1) Magyar hatóság, illetve bíróság nem léphet kapcsolatba

a) a menekültkénti elismerését kérő származási országával,

b) olyan országgal, amelyről feltételezhető, hogy információt továbbít a származási országba,

c) olyan személlyel vagy szervezettel, akiről vagy amelyről feltételezhető, hogy a menekültkénti elismerését kérőt üldözte, üldöznék vagy információt továbbítana a menekültkénti elismerését kérő üldözőinek,

ha a kapcsolatfelvétel eredményeként az üldözők közvetlenül tudomást szereznének arról, hogy az elismerését kérő elismerés iránti kérelmet nyújtott be, vagy a kapcsolatfelvétel következtében a menekültkénti elismerését kérő, illetve valamely családtagja testi épségét vagy az elismerését kérő származási országában élő családtagjának szabadságát vagy biztonságát veszély fenyegetné.

¹⁹ 2007. évi II. törvény és a végrehajtásáról szóló rendelet

A menekültügyi hatóság az előzetes vizsgálati eljárás során megvizsgálja, hogy fennállnak-e a dublini rendeletek alkalmazásának feltételei. Ha a menekültügyi hatóság megállapítja, hogy ilyen eljárás lefolytatásának van helye, a dublini eljárás befejezéséig az előzetes vizsgálati eljárást felfüggeszti. Ha a dublini eljárás a kérelmező átadásával zárul, az előzetes vizsgálati eljárás a kérelmező átadásával egyidejűleg fejeződik be. Ha a felkeresett tagállam nem intézkedik a kérelmező átvételéről és a kérelem elbírálásáról, az előzetes vizsgálati eljárást újból le kell folytatni.²⁰

A tanulmány készítése során megkeresett hatóságok véleménye szerint a kísérő nélküli kiskorúakkal összefüggésben csupán néhány esetben kerül alkalmazásra a dublini eljárás. 2008-ban a dublini eljárásra csak egyéb tagállamokból Magyarországra irányuló áthelyezések formájában volt példa. Említést érdemelt továbbá még egy másik példa, amikor a gyermek mindenek felett álló érdekét szem előtt tartva (orvosi ellátásban részesült Magyarországon) az a döntés született, hogy őt nem lehet átadni.

Amennyiben a magát kiskorúnak valló, elismerését kérő személy kiskorúságát illetően kétség merül fel, életkora megállapítása céljából orvos szakértői vizsgálat kezdeményezhető. A vizsgálat kizárólag az elismerését kérő, ha pedig az elismerését kérő nyilatkozattételre képtelen állapotban van, ügygondnoka vagy törvényes képviselője hozzájárulásával végezhető el. Az elismerés iránti kérelem elutasítására nem kerülhet sor kizárólag azon az alapon, hogy az elismerését kérő, a törvényes képviselő vagy az ügygondnok nem adta hozzájárulását a vizsgálat elvégzéséhez. Ha az elismerését kérő, a törvényes képviselő vagy az ügygondnok a kiskorúság megállapítására irányuló szakértői vizsgálathoz nem járul hozzá, az elismerését kérőre nézve a kiskorúakra vonatkozó különös (főként kedvező) rendelkezések – a törvényes képviselő bevonására, illetve az ügygondnok kirendelésére vonatkozó rendelkezések kivételével – nem alkalmazhatók.²¹

Az életkor megállapításának gyakorlata nem mutat következetes képet. Számos esetben előfordult az, hogy az orvosi vizsgálat eredményeképpen a kísérő nélküli kiskorú menedékkérőket másfajta befogadó állomásra helyezték át. Státuszuk megállapítását követően azonban visszaküldték őket a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonába, mivel hivatalosan még kiskorúak voltak.

Az elismerését kérő személy köteles jogszabály vagy az illetékes egészségügyi hatóság elrendelése alapján magát egészségügyi vizsgálatoknak, gyógykezelésnek, jogszabályban

²⁰ Menedékjogi törvény – 49. §

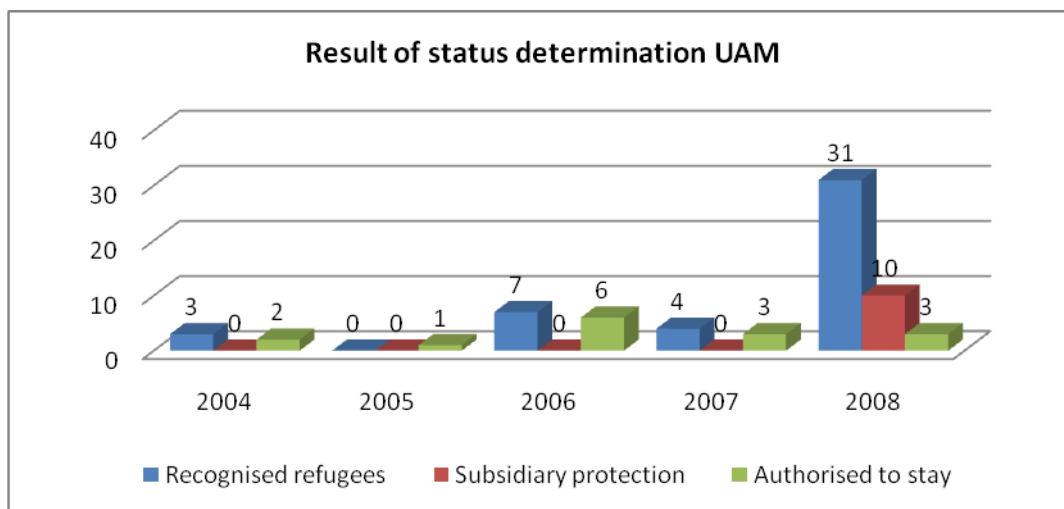
²¹ Menedékjogi törvény – 44. §

kötelezően előírt, valamint az illetékes egészségügyi hatóság által járványveszély esetén elrendelt, hiányzó védőoltások pótlásának alávetni.²²

Az előzetes vizsgálati eljárást tizenöt napon belül le kell folytatni. Az előzetes vizsgálati eljárást érdemi eljárás követi. Az érdemi eljárást hatvan napon belül kell lefolytatni, amely további harminc nappal meghosszabbítható. A menekültügyi hatóság az érdemi eljárás során megvizsgálja, hogy fennállnak-e a kérelmező menekültkénti elismerésének feltételei, továbbá nem áll-e fenn a kérelmező menekültkénti elismerését kizáró ok.²³

Speciális rendelkezés írja elő azt, hogy a kísérő nélküli kiskorút az ügygondnok jelenlétében kell meghallgatni, és a visszaküldés tilalmának elve (non-refoulement) is érvényesül, ha a kiskorú saját származási országában vagy az őt befogadó másik államban a család egyesítése, illetve az állami vagy más intézményi gondozás nem biztosított.

2008-ban figyelemre méltóan növekedett a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők ügyében meghozott elismerő határozatok száma. Az elismertek aránya a kísérő nélküli kiskorúak körében csaknem 30% volt. A nagykorúak esetében az elismerési arány kb. 10%.

A menekültként elismert és az oltalmazott kísérő nélküli kiskorúak a gyermekvédelmi törvény (az általános gyermekvédelmi rendszer) személyi hatálya alá tartoznak. A gyermekvédelmi rendszer keretein belül a további gondozási feladatok végrehajtását célzó gyermekvédelmi eljárás hozzávetőlegesen 2-3 hónapot vesz igénybe. E közbeni időszak alatt felelős nagykorú hozzájárulását igénylő folyamatok is zajlanak, például okmányok beszerzése illetve maga a gyermekvédelmi eljárás. A kialakult gyakorlat alapján a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona

²² Menedékjogi törvény – 5. §. Ez TBC, HIV, luesz, tífusz, Hepatitis B szűrést jelent.

²³ Menedékjogi törvény – 58. § (1)

vezetőjét jelölik ki gyámul a kísérő nélküli kiskorú menekült vagy oltalmazott mellé. A kísérő nélküli kiskorú menekültek ill. oltalmazottak a gyermekvédelmi eljárás eredményeként tartós gondozásba kerülnek.

A nemzetközi védelmet élvező személyeket megilleti a családegyesítéshez való jog.²⁴ A családegyesítés vonatkozásában a kísérő nélküli kiskorú menekültek ill. oltalmazottak családtagjai a kiskorú szülei vagy a gyámja. A tanulmány készítése során a kísérő nélküli kiskorúak esetében családegyesítési gyakorlatot nem sikerült beazonosítani. A családtagok felkutatása – a korábbiakban leírtakkal összhangban – a menekültügyi eljárás szerves részét képezi.

Befogadási intézkedések

A befogadásra irányuló intézkedések esetén a gyermek igényeit és mindenek felett álló érdekeit kell figyelembe venni. A különleges bánásmódot igénylő személyeknek (tehát a kísérő nélküli kiskorúaknak) biztosított befogadási feltételek nem vonhatók vissza és nem tagadhatóak meg.

A kísérő nélküli kiskorúakat (tizennyolcadik életévük betöltéséig) elkülönítetten, speciális befogadó létesítményekben kell elhelyezni. A fenti kiskorút rokonnál is el lehet helyezni, ha a rokon írásban vállalja a kísérő nélküli kiskorú elszállásolását, ellátását és gondozását, és ha nyilvánvaló, hogy ez a megoldás a kiskorú mindenek felett álló érdekét szolgálja. A kijelölt elhelyezés csak kellően indokolt esetekben módosítható, amennyiben a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja. A család egységének megtartása elvét a testvérek közös elhelyezésével is biztosítani kell, életkoruk és érettségük figyelembe vétele mellett.

2003-ban egy Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona kialakítására került sor. Az Otthon 2004-ig Békéscsabán működött, az Oltalom Karitatív Egyesület üzemeltetésében. 2005 és 2007 között az Otthont áthelyezték Nagykanizsára, a magyar Vöröskereszt üzemeltetésébe.²⁵

2008-ban a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonát a jogszabályi változásokra tekintettel ismételtén áthelyezték. Jelenleg Bicskén működik, a befogadó állomás területén. A Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona jelenleg a BÁH Bicskei Befogadó Állomás és a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet együttműködésében az Európai Menekültügyi Alap és az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium társfinanszírozásával végrehajtott projekt keretében üzemel. A Befogadó Állomás biztosítja a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona infrastruktúrális hátterét, miközben a nem kormányzati szerv felel a személyzetért, a szakmai munkáért, valamint a kísérő nélküli kiskorúak iránti gondozásért és gondoskodásért.

²⁴ 2007. évi II. törvény

²⁵ Hasonlóan az Európai Menekültügyi Alap finanszírozásában.

A korábbi tapasztalatokból és az előző években ellátott kísérő nélküli kiskorúak számából kiindulva a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona az eredeti tervek szerint átlagosan tíz kiskorú elhelyezését célozta. Azonban a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők száma 2008. januártól megháromszorozódott. 2009. folyamán a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonában elhelyezett kísérő nélküli kiskorúak száma folyamatosan meghaladta a negyven főt. Ez a létesítmény a 14-18 év közötti kísérő nélküli kiskorú menedékkérők elhelyezését biztosítja. Bár a gyakorlatban nem ez történik, a 14 év alatti kísérő nélküli kiskorúakat a gyermekvédelmi hatóságok üzemeltetésében álló gyermekotthonokban kellene elhelyezni.

A Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona, amely nyitott létesítményként működik, napi 24 órás ellátásban és gondozásban részesíti a kiskorúakat. A kialakított napi rutin segítséget nyújt a kiskorúak beilleszkedésében. Minden kísérő nélküli kiskorúhoz kijelölésre kerül egy szociális munkás van hozzárendelve továbbá egyénre szabott gondozási tervek segítik elő a kiskorúak egyéni szükségleteinek érvényesülését. Összesen tíz kijelölt szakember biztosítja a kiskorúak ellátását és gondozását: ezek a szakemberek szociális munkások, pszichológusok, tanárok és gondozók.

A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők egészségi állapotukra tekintettel – lévén, hogy különleges bánásmódot igénylő személyek – egészségügyi ellátásra, rehabilitációra, pszichológiai és pszichoterápiás támogatásra jogosultak. Az egészségügyi ellátást általában a befogadó állomás egészségügyi központja biztosítja. A helyben nyújtott szolgáltatások elegendőnek tűnnek, azonban a tapasztalatok azt mutatják, hogy orvosi szolgáltatásokhoz, kórházi ellátáshoz – főként a nyelvi és kulturális akadályok miatt – akadályozott a hozzáférés. Együttműködés alakult ki a traumatizált kísérő nélküli kiskorúak pszichológiai támogatásával és pszichoterápiás kezelésével foglalkozó Cordelia Alapítvánnyal.

A menekültként vagy oltalmazottként elismert gyermekek a gyermekvédelmi törvény személyi hatálya alá tartoznak. Az illetékes gyámhivatal köteles gondoskodni afelől, hogy a gyermek megfelelő gondozásban részesüljön. Ezt követően a kísérő nélküli kiskorút integrálják az általános gyermekvédelmi rendszerbe és tartós gondozás alá kerül. Utógondozói ellátásra a tartós gondozás alá helyezett kísérő nélküli kiskorúak 18. és 24. életévük között is jogosultak.

Az e területen kialakult gyakorlat azt mutatja, hogy a kísérő nélküli kiskorú menekültek és oltalmazottak formálisan tartós gondozásba kerülnek (élvezhetik a gyermekvédelmi rendszeren keresztül biztosított gondoskodást), azonban a tizennyolcadik életévük betöltéséig továbbra is a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonában maradnak. Ennek oka abban rejlik, hogy – az oktatási rendszerhez hasonlóan – a gyermekvédelmi rendszer nincs felkészülve arra, hogy a magyarul nem beszélő vagy az európaiától eltérő kultúrájú gyermekeket nagyobb tömegben befogadjon.

Speciális csoportot alkotnak azok a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők, akik a menekültügyi eljárás kezdetekor kiskorúak ám a státuszuk megállapítása előtt betöltik tizennyolcadik életévüket. Tekintettel arra, hogy a menekültügyi eljárás befejezése előtt már nem minősülnek kiskorúnak, őket nem lehet a gyermekvédelmi rendszerbe integrálni, következésképpen utógondozói ellátásra sem lesznek jogosultak. Emiatt a fiatal felnőtt menekültek és oltalmazottak részére 2009. januártól különleges szolgáltatás kialakítására került sor. A Fiatal Felnőttek Otthona az utógondozói ellátás hiányából fakadó úrt hivatott kitölteni és támogatást nyújtani ennek a különleges célcsoportnak. A Fiatal Felnőttek Otthona Bicskén működik, a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona mellett. Ezzel a megoldással megfelelő és folyamatos gondozásban részesíthetők ezek a gyermekek, míg ennek megvalósítása igen sok problémába ütközne az általános rendszer keretein belül. A probléma abban keresendő, hogy az általános rendszer nem tudja e gyermekek sajátos szükségleteit – pl. interkulturális kommunikáció, különleges ellátás, integráció és nyelvi képzés iránti igény – kielégíteni.

Integrációs intézkedések

Nem létezik e gyermekek beilleszkedését célzó államilag koordinált stratégia, azonban a kísérő nélküli kiskorúakat támogató szervezetek és intézmények erre vonatkozóan szakmai és eljárási kereteket dolgoztak ki. A kísérő nélküli kiskorúak gondozásában érintett szakemberek az általános rendszer részét képező gyermekvédelmi szolgáltatásokban szerzett szakmai tapasztalatokkal rendelkeznek. A kísérő nélküli kiskorúak beilleszkedését célzó elképzelések intézményi szinten valósulnak meg.

A fentiekben vázolt okok folytán a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona és a Fiatal Felnőttek Otthona a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők, valamint a kísérő nélküli kiskorú menekültek és oltalmazottak elhelyezését biztosítja.

A Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonában lakó kísérő nélküli kiskorú menedékkérők és elismert menekültek, oltalmazottak számára nyelvtanfolyamokat biztosítanak. A gyermekek napi 1,5 óras nyelvórákon vesznek részt, amelyet a magyart, mint idegen nyelvet oktató tanárok tartanak.

A hatályos jogszabályok értelmében a Magyarországon tartózkodó valamennyi gyermek számára kötelező az oktatásban való részvétel, ezáltal a kísérő nélküli kiskorúakat is be kell iratni az iskolába. Az oktatási rendszer nincs felkészülve arra, hogy migráns háttérrel rendelkező gyermekeket nagyobb számban befogadjon és integráljon. Alig vannak olyan iskolák, amelyek kísérő nélküli kiskorúakat tudnának felvenni. Jelenleg csupán két olyan intézmény működik, amely oktatásban részesíti a kísérő nélküli kiskorú menedékkérőket és menekülteket, oltalmazottakat.

A kísérő nélküli kiskorúak általában semmilyen igazolással nem rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy a származási országukban iskolába jártak volna. A legmegfelelőbb iskolai oktatás biztosításához számos szempontot figyelembe kell venni. Fel kell mérni a gyermekek tudásszintjét illetve azt, hogy tudásuk milyen mértékben alakítható át. Életkorukra tekintettel a gyermekeknek középfokú oktatásban kellene részesülniük. A középfokú oktatásban való részvétel előfeltétele a nyolc éves általános iskolai oktatás elvégzésének igazolása. A kísérő nélküli kiskorúaknak elsősorban ezt az igazolást kell beszerezniük. E célból különleges iskolai programokat fejlesztettek ki számukra. A kísérő nélküli kiskorúak a személyükre szabott képzési tervek segítségével, valamint egyéni erősségeikre és képességeikre építve módjukban áll az általános iskola nyolc osztályát egyetlen év alatt elvégezni, illetve felzárkóztató vizsgákat tenni.

5.2 Harmadik ország állampolgárságával rendelkező kísérő nélküli kiskorúak (irreguláris migránsok / jogellenesen itt tartózkodó kiskorúak)

A gyermekvédelmi törvény alapján a gyámhivatal, a rendőrség, a bíróság és az ügyészség jogszabályon alapuló kötelezettsége, hogy határozatot hozzon és a Magyar Köztársaság területén tartózkodó veszélyeztetett helyzetben lévő vagy elháríthatatlan (elkerülhetetlen) sérelemnek kitett külföldi gyermek ideiglenes gondozásáról gondoskodjon.²⁶ Az ilyen esetekben központilag eljáró kijelölt illetékes gyámhivatal Budapest V. Kerületi Gyámhivatala.

Az általános gyermekvédelmi rendszerben ellátott kísérő nélküli kiskorúak három fő csoportját különböztethetjük meg:

- irreguláris migránsnak minősülő kísérő nélküli kiskorúak;
- jogellenesen itt tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak;
- ún. "itt felejtett" gyermekek (azok a kiskorúak, akik Magyarországon születtek, de akiket a szüleik már születésükkor elhagytak) – ezeknek a gyermekeknek ismeretlen az állampolgársága.²⁷

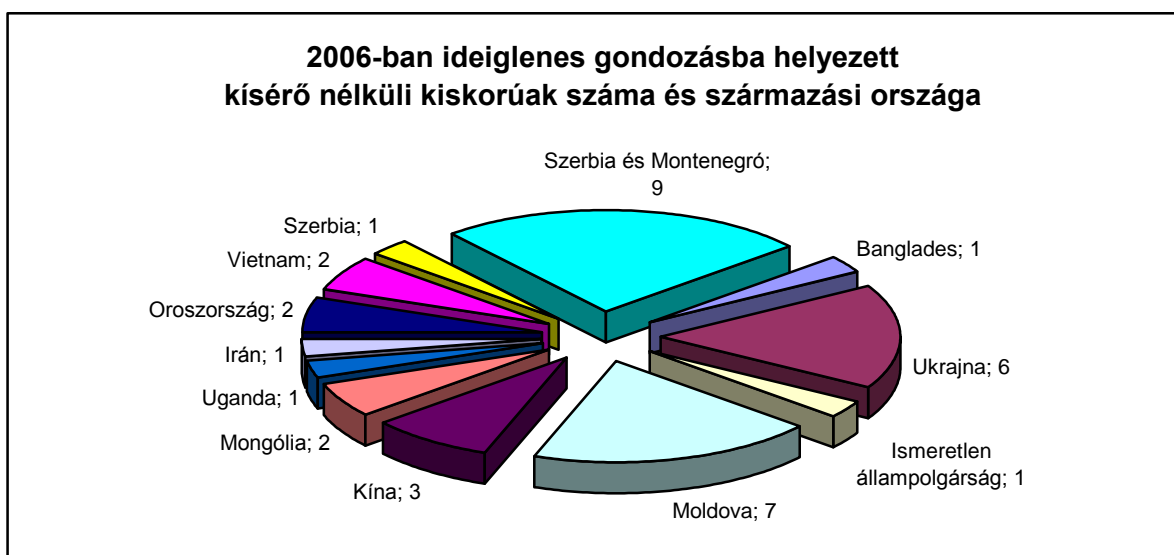
Valamennyi fent említett esetben a kísérő nélküli kiskorúak státuszuk megállapításáig humanitárius célú tartózkodási engedélyt kapnak. A bevándorlási hatóság a 2007. évi II. törvényben és annak végrehajtásáról szóló rendeletben foglaltaknak megfelelően állítja ki ezeket az okmányokat.

²⁶ A gyermekvédelmi törvényben nem található meghatározás a kísérő nélküli kiskorúakra nézve.

²⁷ A Magyarországon született összes külföldi gyermek ismeretlen állampolgársággal rendelkezőként van anyakönyveztve. A szülő saját belátása szerint módosíthatja/változtathatja meg ezt az anyakönyvi bejegyzést azzal, ha konzuli igazolást nyújt be.

E gyermekek számára vonatkozóan pontos adatok nem állnak rendelkezésre. Budapest V. Kerületi Gyámhivatala csak hozzávetőleges adatokkal tudott szolgálni, mert az anyakönyvi rendszer ismétlődő informatikai módosítása miatt az adatok egy részét nem lehetett visszaállítani. 2004-től számítva összesen nagyjából 500 ilyen eset fordult elő. Éves szinten az ideiglenes gondozásban részesülő nem magyar állampolgárságú gyermekek becsült száma kb. 90, ami a gondozásban lévő összes gyermek 2-3%-át teszi ki. Jelenleg a nem magyar állampolgárságú gyermekeknél nagyjából 150 aktív esetről lehet beszélni. E gyermekek hozzávetőlegesen több mint egyharmada EU – főként román – állampolgár.

A 2006. évi statisztikai adatok szerint csak 36 harmadik országbeli állampolgársággal rendelkező kísérő nélküli kiskorú került ideiglenes gondozás alá *(ld. táblázat)*. Ezek a számok az elmúlt években növekedtek, bár pontos statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre.

Jogellenesen érkezett kísérő nélküli kiskorúak

Ha a határrendészet harmadik országbeli, jogellenesen érkező állampolgárok csoportjait észleli (általában a szerb-magyar határon), nem ritka, hogy a csoportban kísérő nélküli kiskorúakat is talál. Ilyen esetben – mivel kiskorúak őrizet alá nem helyezhetők – a gyermekvédelmi törvény értelmében e kiskorúak ideiglenes gondozásba kerülnek. A gyámhivatal, a rendőrség (határrendészet), a bíróság ill. az ügyészség jogszabályon alapuló kötelezettsége, hogy e tárgyban határozatot hozzon. Általában a helyi gyermekvédelmi szolgálatot keresik meg vagy a határrendészet hoz ilyen határozatot. Budapest V. Kerületi Gyámhivatalát, mint kizárólagosan illetékes hatóságot értesíteni kell az ilyen tárgyú határozatokról és e határozatokat kizárólag ez a Gyámhivatal vonhatja vissza.

A gyakorlatban – az érvényben levő visszafogadási megállapodások értelmében – a gyermekek csupán néhány napot töltenek a gyámhatóság nevelőotthonában, majd – amennyiben állampolgárságuk egyértelműen meghatározható – visszaküldik őket származási országukba (általában Szerbiába). Abban az esetben, ha állampolgárságuk nem határozható meg egyértelműen, addig maradnak, amíg az állampolgárságuk megállapíthatóvá nem válik. Az V. Kerületi Gyámhivatal hat havonta köteles az ideiglenes gondozás tényét felülvizsgálni és szükség esetén annak időtartamát meghosszabbítani. A gyakorlat azt mutatja, hogy ez utóbbi eset egyáltalán nem jellemző.

6. A hazatérés gyakorlata

A tanulmány készítése során a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők visszatérését illetően sem szakpolitikai irányvonal, sem vonatkozó gyakorlat nem volt meghatározható. A támogatott önkéntes hazatérést illetően is csak egyedülálló esetek fordultak elő. A 2008. évben regisztrált egyetlen esetben a hazatérés a Nemzetközi Migrációs Szervezet és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal együttes támogatásával valósult meg.

A harmadik országbeli állampolgársággal rendelkező kísérő nélküli kiskorúakat illetően ld. az 5.2 fejezetet.

7. Záró megjegyzések

Ez a tanulmány egy dokumentumelemzéssel megvalósított kutatási munka eredménye és legfőbb célja, hogy áttekintést adjon a kísérő nélküli kiskorúak befogadása és integrációja érdekében tett intézkedésekkel kapcsolatos, a hatályos jogszabályokról, szakpolitikákról és gyakorlatokról.

A kísérő nélküli kiskorúak számára vonatkozóan rendelkezésre álló statisztikai adatok se nem pontosak, se nem következetesek. Nem sikerült eleget tenni jelen tanulmány specifikációjában előírt azon követelményeknek, hogy a legfőbb demográfiai jellemzők szerint legyenek lebontva a rendelkezésre álló adatok.

Nyilvánvaló, hogy valamennyi a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó eljárás és kialakult gyakorlat a gyermek mindenképp felett álló érdekeit igyekszik a középpontba állítani. A tanulmány készítése során azonban hézagokat és hiányosságokat fedeztünk fel.

Magyarországon a kísérő nélküli kiskorúak száma a legutóbbi időkig nagyon alacsony volt. Akkoriban egyéb jogszabályok, szakpolitikák és szakmai keretrendszerek nélkül is ki lehetett fejleszteni és meg lehetett valósítani a befogadásra vonatkozó intézkedéseket. Ám miután megnövekedett a kísérő nélküli kiskorú menedékkérők száma, egyértelmű igény mutatkozik az ilyen szakpolitikai lépések megtételére. A menekültügyi és gyermekvédelmi szakpolitikákat megfogalmazó progresszív jogszabályi rendelkezések összhangban állnak az EU joganyagával. Bár maga a szabályozás következetességre utal, a gyakorlatban csak részlegesen ültethető át illetve alkalmazható. A kísérő nélküli kiskorúak gondozásában, menedékjogi és gyermekvédelmi eljárásaiban érintett hatóságok szerepköre és különleges hatásköre további pontosítást igényel, számos alkalommal azonban a pénzügyi források hiánya állt a jelenlegi helyzet továbbfejlesztésének útjában.

A kísérő nélküli kiskorúak befogadása terén kettősség állapítható meg. A befogadási intézkedések a kísérő nélküli kiskorúak jogi státusza függvényében eltérnek. A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők gondozását ellátó Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonában folyó integrációs programok nagy része valamely projekt keretében valósul meg, ugyanakkor a nevelőotthonok a gyermekvédelmi rendszerhez tartoznak, ennél fogva kormányzati és önkormányzati finanszírozású pénzügyi támogatásban részesülnek. A fenti intézményekben nyújtott szolgáltatások színvonala és a támogatások intenzitása eltérő szintet érhet el.

A felfedett hiányosságok főként a menekültügyi és gyermekvédelmi eljáráshoz kapcsolódnak:

- A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők jogi képviseletét célzó intézkedéseknek célzottabbnak és hatékonyabbnak kell lenniük. A menekültügyi eljárás során a gyermek képviseletére kirendelt ügygondnokok olykor kevés menedékjogi tapasztalattal rendelkeznek. Meghatalmazásuk korlátozott: a gyermeket kizárólag a menekültügyi eljárásban képviselik. A jogi képviselet minden egyéb területén

további eljárásokat kell foganatosítani másik jogi képviselő kirendelése vagy a már kirendelt jogi képviselő jogainak bővítése érdekében.

- Az életkor megállapítására alkalmazott gyakorlat nem tekinthető következetesnek. Egy célzott, EU szinten alkalmazható megállapítási módszert kell kidolgozni a minimális előírásokra és legjobb gyakorlatokra helyezve a hangsúlyt.
- A jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések értelmében a kísérő nélküli kiskorú menekülteket és oltalmazottakat integrálni szükséges a gyermekvédelmi rendszerbe és az önkormányzatoknak biztosítaniuk kell gondozásukat. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal és a területi gyermekvédelmi szakszolgálat között felmerült érdekellentét és pénzügyi problémák miatt ez jelenleg megvalósíthatatlannak tűnik. A kísérő nélküli kiskorú menekültek és oltalmazottak formálisan gyermekvédelmi gondozásba kerülnek, azonban a gondozást a Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthona biztosítja.

Jó gyakorlatra is találtunk példákat:

- A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők oktatáshoz való hozzáféréseben tapasztalható nehézségek ellenére jól működő modell projekteket sikerült megvalósítani.
- A Fiatal Felnőttek Otthona biztosítja azon fiatal nagykorú menekültek és oltalmazottak elhelyezését és támogatását, akik kísérő nélküli kiskorú menedékkérőkként érkeztek Magyarországra, de státuszuk megállapítása előtt betöltötték tizenhét éves életévüket. Ezzel a megoldással biztosítható, hogy ez a különleges célcsoport további támogatásban és segítségben részesüljön, ami tovább növeli sikeres beilleszkedésük esélyeit.

Szükséges lenne kidolgozni egy olyan átfogó szakpolitikát/stratégiát, ami a gyermek mindenképp felett álló érdekére összpontosítva határozza meg a kísérő nélküli kiskorúak ellátását (a Magyarországra érkezésével összefüggő eljárásokról kezdve az utógondozói ellátással bezárólag), valamint az egyes szereplők kötelezettségeit és felelősségeit.

8. Hivatkozások

- A Tanács 2003/9/EK irányelve (2003. január 27.) a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról – on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:031:0018:0025:EN:PDF>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján
- A Tanács 2004/83/EK irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról – on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:EN:PDF>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján
- A Tanács 2005/85/EK irányelve (2005. december 1.) a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumkövetelményeiről – on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:EN:PDF>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján
- A menekültek jogállására vonatkozó egyezmény és jegyzőkönyv (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/protect/opendoc.pdf?tbl=PROTECTION&id=3b66c2aa10>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- Egyezmény a gyermek jogairól (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA, GENF – Stratégiai és eljárási irányelvek a kísérő nélküli kiskorú menedékkérőkkel kapcsolatban – 1997. február
- UNHCR Regionális Képviselőte, Budapest – Menekültlét - Életkor, társadalmi nem és sokszínűség felmérés, 2007
- Sandy Ruxton: “Separated Children and EU Asylum and Immigration Policy” [“Felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekek és az EU menekültügyi és bevándorlási politikája”]: – on-line hozzáférhető az alábbi címen: http://www.savethechildren.net/separated_children/publications/reports/index.html - 2009. áprilisi hozzáférés alapján

- "Convention on the Rights of the Child – Mainstreaming in Protection and Care of Separated Children in Europe" ["Egyezmény a gyermek jogairól – Egyenlőségteremtés ('mainstreaming') a felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekek védelmében és gondozásában Európában"] – A "Save the Children" ["Mentsük meg a gyerekeket!"] szeminárium jelentése, Norvégia (on-line hozzáférhető az alábbi címen: http://www.separated-children-europe-programme.org/separated_children/publications/reports/index.html; 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- Magyar Helsinki Bizottság: A menedékkérők hozzáférése az ország területéhez és a menedékjogi eljáráshoz a Magyar Köztársaságban - Jelentés a határmegfigyelő program első évről - 2008. december - (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://helsinki.hu/Kiadvanyaink/htmls/547>; 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- Magyar Helsinki Bizottság: Útmutató a nemzetközi védelemben részesített személyek családtagjairól – 2008. május – (on-line hozzáférhető az alábbi címen: http://helsinki.hu/Menekultek_es_kulfoldiek/Szakmai_anyagok/htmls/398; 2009. áprilisi hozzáférés alapján)

Jogsabályok

- a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (az alábbiakban a "menedékjogi törvény")²⁸
- a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (az alábbiakban a "gyermekvédelmi törvény")
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet

²⁸ A menedékjogi törvény az alábbi EU irányelvek végrehajtását biztosítja, ennek megfelelően ugyanezekkel áll összhangban:

- A Tanács 2003/9/EK irányelve (2003. január 27.) a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról;
- A Tanács 2004/83/EK irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról;
- A Tanács 2005/85/EK irányelve (2005. december 1.) a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól.

- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény
- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról szóló 113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet.

Adatforrások

A statisztikák a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, az Országos Rendőr-főkapitányság és az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) Budapesti Regionális Képvisellete kiadványaiból származnak és az alábbi címeken férhetők hozzá:

<http://www.bmbah.hu/statisztikak.php>;

http://www.police.hu/statisztika/kozbiztstat/hat_szov.html;

<http://www.unhcr-budapest.org/index.php/basic-facts>

Médiában megjelent cikkek

- [Vicsek Lilla](#) – [Keszi Roland](#) – [Márkus Marcell](#): A menekültügy képe a magyarországi nyomtatott sajtóban 2005-ben és 2006-ban (on-line hozzáférhető az alábbi címen: http://www.mediakutato.hu/cikk/2008_03_osz/09_menekultugy, 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- [Janecskó Kata](#) – "Annyit tudtam, hogy nem adom és kész" (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://www.origo.hu/itthon/20090306-torvenymodositas-segitene-az-ismeretlen-allampolgarsagu-gyerekek-helyzetem.html>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- Román Balázs – Menekülsors (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://www.szochalo.hu/hireink/article/100544/>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján)
- Kilátástalan az itt felejtett gyerekek sorsa (on-line hozzáférhető az alábbi címen: <http://aktiv.origo.hu/itthon/20051021kilatastalan.html>, 2009. áprilisi hozzáférés alapján)

Honlapok

- www.irm.gov.hu
- www.bmbah.hu
- www.szmm.gov.hu
- www.unhcr.hu
- www.separated-children-europe-programme.org
- www.police.hu
- www.emn.sarenet.es